
Stát by na školné neměl půjčovat všem

Stát by na školné neměl půjčovat všem

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY

20.1.2012 Hospodářské noviny, Strana 3, Téma, Julie Daňková

Daniel Münich, odborník na školství, člen NERVu, zhovor

Vysoké školy se bouří proti návrhům ministerstva školství. „Bojím se, aby vysoké školy se svou kritikou neshodily ze stolu i celou reformu,“ říká v rozhovoru pro HN Daniel Münich, který se dlouhodobě zabývá problematikou ekonomie trhu práce, školství a výzkumu.

* HN: Ministerský návrh počítá s takzvaným odloženým školným. Myslíte, že je to správná cesta?

Ano, ale je potřeba, aby se předem správně nastavil systém půjček. Tedy aby ty půjčky byly dostupné jen těm, kteří je skutečně potřebují. Pokud se systém špatně nastaví, a bude zajímavý podobně jako naše stavební spoření v podstatě pro každého včetně nemluvňat, tak to bude špatně, protože to bude mnohem dražší. Dá se odhadnout, že těch skutečně potřebných studentů je jen 25 až 35 procent a zbytek si to bude schopen zaplatit nějakým způsobem sám.

* HN: Takže systém půjček nemá být pro všechny studenty?

Pokud budou půjčky bezúročné, tak si neříkáme o nic jiného, než že si od státu půjčí i bohatí studenti. Hned si to uloží a po pěti letech studia si vyberou úroky a na konci vrátí státu jen to, co si od něj půjčili. Přitom stát bude muset administrovat všechny studenty místo těch potřebných 35 procent. Ve správně nastaveném systému nemůže být úrok ani příliš nízký, ani příliš vysoký. Příliš vysoký úrok totiž obrovsky zatěžuje absolventy a ty, co mají problém rychle splácet. Příliš nízký úrok zase vybízí k tomu, aby si půjčky brali i ti, kteří je nepotřebují.

* HN: Jak tento model funguje ve světě?

Model se osvědčil v Británii, Austrálii i na Novém Zélandě. V Austrálii ho zaváděli v roce 1989, kdy byla situace ve vysokém školství podobná jako u nás: odpor veřejnosti vůči školnému, prudký nárůst počtu studentů, málo peněz na vysokých školách, všudypřítomný strach z toho, jak to poškodí studenty. A ukázalo se, že to vůbec není pravda. Oni to tam nastavili dobře a systém časem ještě doladily jak levicové, tak pravicové vlády. Dnes to přijímají jako samozřejmost.

* HN: Jenže Studentská rada vysokých škol varuje před zaváděním školného právě případem Velké Británie.

V Británii ten systém zavedli v roce 2004 a osvědčil se. Před rokem se politicky shodli na dalších změnách, které ještě expandují roli toho školného. To znamená, že se systém školného s půjčkami osvědčil, a tak ho ještě prohlubují. Oni zvýšili strop školného ze tří tisíc na devět tisíc liber a zároveň zásadním způsobem zredukovali veřejnou podporu do veřejných škol. Vysokým školám řekli, že peníze dostanou na školném, takže zůstanou na svém. A studentům řekli, že jim to může být jedno, protože jim na školné stát půjčí, a když pak nebudou dostatečně vydělávat, tak **univerzitám** školné zaplatí stát. Neudělají z nich dlužníky. Navíc tam platí, že když ani třicet let po absolvování nesplatí dluh, tak závazek vůči **univerzitě** bude zrušen a stát to zaplatí. Stát se tak vyvázal z přímých dotací školám, ale na druhou stranu jim dal záruky, že peníze za školné dostane. To bych nenazýval selháním systému.

* HN: Rektor **Univerzity Karlovy** Václav Hampl definoval školné jako přesun prostředků z **univerzit** k bankám za pomoci studentů. Je to podle vás pravda?

Tvrdit, že systém půjček s garancemi státu ve spolupráci s komerčními subjekty bude pouze tunelem pro ty banky, je nezodpovědné a laciné. Důstojné je konstatování, že z toho návrhu to není dostatečně jasné. Každopádně si myslím, že banky by v tom měly být angažovány takovým způsobem, aby bylo naprosto jasné a transparentní, kolik peněz z toho mají. Čili poplatek, který si naučtují za svoji činnost, musí být jasně stanovený, a ne někde skrytý v úrocích.

* HN: Jak vnímáte debatu, která probíhá mezi vysokými školami a ministerstvem školství?

Vnímám to jako nešťastnou situaci. Protože určité je tady potřeba současnou situaci změnit, včetně příslušných zákonů. V těch návrzích je spousta věcí opodstatněná a správná, ale bojím se, aby vysoké školy se svou kritikou neshodily ze stolu i celou reformu. V lidech totiž vzniká falešný pocit, že dnešní stav je docela vyhovující a z ministerstva přišla jen nějaká lumpárna. To je pro všechny špatně.